

~ 1 ~

06.11.2019

דף מידע 231

חברי ארגון נכבדים

- [אזכרה בבילגוראיי ליהודי העיירה לציון 77 שנה לחיסול הקהילה 04.11.2019](#)
- [הבהרות ותיקונים לכתבה על האזכרה בבילגוראיי 04.11.2019](#)
- [תמונות מהאזכרה בבילגוראיי.](#)
- [כדי להבין את שהתחולל בבילגוראיי ב 02.11.1942 הנה מה שמספר ישראל גייסט בעדותו.](#)
- [יד ושם - יום עיון במוזיאון ארץ ישראל תל אביב 26/11/19. ילדים בדרך הביתה](#)
- [יום עיון באוניברסיטת בר אילן 20/11/19. חומר ורוח על התרבות החסידית בפולין.](#)
- [מוזיאון בית התפוצות, תל אביב. מרתה כהן- איך הפכתי במקרה למרגלת 21/11/19.](#)
- [תמונות מתוך הבונקר של אדולף היטלר](#)

ליצירת קשר

רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03- 6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il
פקס: 03-5718129

~ 2 ~

אזכרה בבילגוראיי ליהודי העיירה לציון 77 שנה לחיסול הקהילה 04.11.2019

[מן העיתונות המקומית בבילגוראיי בעקבות האזכרה]: ב-2 בנובמבר 1942 התרחשה הפעולה האחרונה לרצח של החלק שעוד נותר בחיים מבין תושבי בילגוראיי בני הדת היהודית. יהדות בילגוראיי נעלמה למעשה מהעיר בשנות המלחמה בשנים האחרונות נוהגת עיריית בילגוראיי וארגון התרבות בעיר לקיים טקסים לזכרם. ביום שני ה-4 בנובמבר התקיימו טקסים שכאלה בבית העלמין בבילגוראיי.

לפני מלחמת העולם השנייה, מרבית האוכלוסייה של בילגוראיי (5000 מתוך 8,000 איש) הייתה יהודית. יהודים עסקו בעיקר בסחר ובמלאכה, מעטים מהם היו מהמעמד העשיר. הרוב עבדו קשה מאוד כדי לפרנס את משפחותיהם. מצבם הידרדר משמעותית עם פרוץ המלחמה. אף על פי שכל התושבים סבלו מן הכיבוש, הרי שהיהודים הם אלה שסבלו מהדיכוי הגדול ביותר.

כל האורחים התקבלו בברכה על ידי ארתור בארה מאיגוד התרבות הבילגוראיי ע"ש יצחק בשביס זינגר. ההיסטוריון פיוטר פלור סיפר את הסיפור הטרגי. – ועל תולדות שואת יהודי אירופה, או ליתר דיוק השמדתם של האנשים הללו, שהיו חלק משישה מיליון קרבנות, "אינך יכול להיות אדיש לפלג הקהילה השמית הזאת. היום אנו מציינים כבר 77 שנה להשמדתם של יהודי בלוגואים, שבוצעו על ידי הסוציאליסטים הלאומיים הגרמנים, כמו גם כל מי ששיתף פעולה איתם ברצון, בעבודת ההשמדה של עמים אחרים" - אמר פיוטר פלור והוסיף: - "עכשיו אנו מציינים את זכרם ובהזדמנות עצובה זו יש להבדיל שלא אחת, אלא היו שלוש פעולות רצופות של גירושם למחנות המוות, הן מבילגוראיי עצמה והן מהמחוז כולו. הראשונה מבין הפעולות הללו הראשונה מבין הפעולות הללו התרחשה ב-16 באוגוסט 1940, אז נלכדו 202 אנשים ממוצא יהודי בכל האזור, כולל 80 איש מבילגוראיי. באותה תקופה נורו כל חברי היודנראט המקומי, כולל הנשיא שמעון בין וסגן הנשיא הלל ינובר, יחד עם נשותיהם וילדיהם (10 אנשים בסך הכל), מכיוון שהם סירבו לבחור קבוצת יהודים שעתידה להיות מוצאת למוות נורא במחנה השמדה. (אחריהם, הרש זילברברג הפך ליושב ראש המועצה הזו, ולצערנו שיתף פעולה עם הכובש מחשש לחייו שלו).

בפעם השנייה נערכה ב-9-8 באוגוסט 1942. באותה תקופה, בין 1,500 האנשים שהועברו ברכבת למקום ההשמדה בבליץ היו כבר בערך 800 יהודים מבילגוראיי, בעיקר ילדים, נשים וקשישים. ההקלה היחידה של הסובלים הייתה בכך שהם נלקחו לזוורז'ניץ על ידי עגלות אבל הם הוכו ללא רחם בדרך.

רק הפעולה השלישית של חיסולם, כלומר ההשמדה ומחיקה מוחלטת מהזיכרון, הפכה לסיבה לטקס היום. זה החל בשם הקוד "מבצע ריינהרדט". ב-2 בנובמבר באותה השנה ובסוף 1942 האחראי לרצח עם זה היה מפקד המשטרה וה-SS של מחוז לובלין, אודילו גלובוצניק.

באותה תקופה הייתה העיר מוקפת על ידי יחידות מיוחדות כלומר Schutz-Polizei - במשטרת הסדר הפולנית, שהורכבו מגרמנים וכן משתפי פעולה לטבים, ליטאים, קרואטים ואוקראינים. ראשית, היהודים נאספו בסמוך לכיכר השוק, ומשם, כמו בעלי חיים, הם הולכו לעבר "Deutches Haus", שם נשדדו לאחר חיפוש אחר זהב וחפצי ערך. האנשים שהלכו בשורות נבעטו בבטן והוכו כל כך קשה עד שלעתים קרובות מתו רבים מכאב, אנשים רבים נורו ללא שום סיבה. גופות המתים נשארו שם שכובים בדרך, עד ל-3 במאי. ניצולי הפוגרום הזה נסגרו אז למשך הלילה בצריפים באותו רחוב. בערב הצטרפו אליהם יהודים, שהובאו מקששוב ומטרונוגרוד.

ב-3 בנובמבר 1942, כולם מסודרים בשורות, 8 אנשים זה לצד זה, והם הועברו לזורז'ניץ, בניגוד לקודמיהם, שהועברו לשם בעגלות הם הועברו רגלית. משם הועברו ברכבת למחנה ההשמדה בבלז'ץ.

הם עברו התעללות במהלך הצעדה הזו בצורה נוראית, מכיוון שלא רק שירו בהם, אלא גם דקרו אותם בכידונים ואפילו ילדים, כולל תינוקות. מי שעצר בתהלוכת המוות, בין אם לצורך או מחוסר כוח, נהרג מיד. אנשים רבים נרצחו בדרך זו.

ב-4 בנובמבר 1942 הרגו הגרמנים גם את כל היהודים החולים בבית החולים במחוז בילגוראיי, שם היו מאושפזים. ד"ר סטניסלב פוגאסק ניסה להציל אותם, אך הוא לא יכול היה לעשות הרבה בנדון. קציני הגסטאפו הורו להעמיס את החולים קשה על עגלות. היו צריכים להיות כתריסר כאלה. עם זאת, מנהל בית החולים ראה את המצב מעט אחרת, וביזמנו שכתב שנים אחר כך: בסוף אוקטובר 1942 החל הגסטאפו ברצח נורא של יהודים. חלקם, החולים

ליצירת קשר

רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03-6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il
פקס: 03-5718129

~ 3 ~

והמסתתרים, בעלי תוויו פנים שמיים ברורים, נמלטו במהירות מבית החולים ליער, ואילו אחרים הסתתרו אצל אנשים שונים.

מספר גדול של יהודים הוסתר גם על ידי היערן יאן מיקולסקי, יחד עם מקורביו, בעוד שיהודים אחרים בעלי מראה ארי וסלבי, הרשומים תחת שמות פולניים, נשארו אצלנו כי כמעט אף אחד לא ידע עליהם.

כמובן שכבר באוגוסט 1942 הגסטאפו שלח את אחד מאנשיו לבית החולים מדי יום לרשום נתונים אישיים, במיוחד של חולים ממוצא יהודי, ללא קשר לגילם, מינם ומחלותיהם המאובחנות. בדרך זו הם היו מודעים ביסודיות ליהודים השוהים שם.

לכן אנו יודעים מחשבוננו כי "רק" 4 אנשים חולים קשה שהגיעו רק שבועיים קודם לכן: נרצחו אז, איצ'ה ווייס בן ה-41, עם דלקת ראות קשה, גארדה רייבן בת ה-18, הסובלת ממורסה של ריאות ואמפיזמה יעקב נורה על ידי קצין גסטאפו לאחר שמצא אותו ביוזפוב ואיטה שרפמן בת ה-17 עם זיהום אוראלי כללי, שנותחה מייד, מכיון שהיא נחנקה, כמו גם אדם אחר, לא ידוע בשמו, עם המעי שלהם.

כל החולים הועמסו על עגלה ונורו מייד בבית הקברות היהודי בו אנו נמצאים, על ידי השוטר גרנאטוי ויסילובסקי ושני מלווים. בגין פשעים רבים אחרים, הובא לבית משפט בבילגוראיי בשנת 1948, לאחר מכן נידון למוות בתליה. (גזר הדין בוצע בזמושץ).

עד סוף 1942 המשיכו הגרמנים לתפוס את אלה שהצליחו להסתתר. הם תפסו כ-300 יהודים נוספים. הם גם ירו בהם כאן בפיאסקי, כך בבית הקברות הזה ברחוב Konopnicka.

ב-15 בינואר 1943 חוסל סופית הגטו היהודי בבילגוראיי, שם נרצחו אחרוני היהודים בעיר, בעיקר גברים שהושארו מאחור כמומחים הדרושים לכלכלת המלחמה. נשותיהם וילדיהם נהרגו באותו מקום קצת קודם לכן כדי שיוכלו לראות את גופותיהם.

אך פשעים אלה משלימים אירועים אחרים שאסור לשכוח לעולם. שכן ב-17 בפברואר 1943 נמצאו יהודים נסתרים נוספים: חסקיאל קנדל ודויד שלאפרוק עם משפחותיהם, יחד כ-10 אנשים, כולם נרצחו במקום, כמו גם פאוול וויקטוריה טרשינסקי, שהעניקו להם מחסה ועזרה. הם השאירו את בתם הקטנה גבריאלה יתומה והיא הלכה לעולמה ב-2 במרץ השנה.

על פי גורמים רשמיים בגרמניה, ב-1 במרץ 1943 לא היה בעירנו יהודי אחד, מלבד 4,258 פולנים, 212 אוקראינים, 66 גרמנים ו-11 לאומים אחרים.

לאחר המלחמה הקהילה הזו מעולם לא חזרה להתקיים כאן. לאחר המלחמה הקהילה הזו מעולם לא חודשה כאן. אנו אחראים לכך שזה לא יקרה שוב בהיסטוריה כבוד לכל הנרצחים! " - סיכם את דבריו פיוטר פלור.

במהלך הטקס ביום שני הונחו זרי פרחים על קיר הזיכרון והודלקו נרות. – "אנו נפגשים כדי להזהיר את החיים כיום, שטרגדיה כזו לא תתרחש שוב, שקיים צורך לרסק את כל גילויי הלאומניות באיבם - הוסיף ראש העיר בילגוראיי מר יאנוש רוזלאן.

הנאום של פיוטר פלור באתר הרשמי של עיריית בילגוראיי

ליצירת קשר

רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03-6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il
פקס: 03-5718129

~ 4 ~

ראש העיר בילגוראיי מניח זר על קיר הזיכרון שליד בית העלמין היהודי [לחץ על התמונה לכתבה בפולנית]

הבהרות ותיקונים לכתבה על האזכרה בבילגוראיי 04.11.2019

- לפני מלחמת העולם השנייה, מרבית האוכלוסייה של בילגוראיי (5000 מתוך 8,000 איש) במציאות כלל תושבי בילגוראיי מנו 7500 איש מתוכם 5500 יהודים.
- נוהגים לייחס את 2-4 בנובמבר 1942 ליום חיסול הגטו הבילגוראיי, ובהתאם, קיים בעבר ארגון יוצאי בילגוריי הראשון את האזכרות בתאריכים הללו, והאזכרה שעורכים ארגון התרבות ע"ש בשביס זינגר בשיתוף עם עיריית בילגוראיי מזה שנים נערכת בתאריכים הללו. כדי להעמיד דברים על דיוקם: הגטו לא התחל ב 4 לנובמבר 1942, הוא המשיך להתקיים עד 10 לינואר 1943. לכן ציון 4 בנובמבר כיום חיסול הגטו אינו נכון אבל בתאריך זה יצא טרנספורט של מאות יהודים לבלז'ץ וזאת כנראה הסיבה לבחירת תאריך זה לאזכרות. בבילגוראיי התקיימו לפחות שתי אקציות של רצח המונים, זאת בנפרד מרצחים ספורדיים. בבילגוראיי התקיימו לפחות פעמיים גירושים: אחד לבלז'ץ ב 4 בנובמבר 1942, האחר עם חיסול הגטו ב 10 לינואר 1943.
- כדי לקבל מושג כלשהו לגבי הגטו – זה לא היה גטו כמו שמכירים מהערים הגדולות בפולין, בסך הכל מדובר בבתים בודדים ברחוב השלושה במאי מס' 17-19, שנשקו לבית שהיום יש בו את המסעדה והמלון הקטן "שיטרסקה" [רחוב השלושה במאי 21]. אותם בתים נגזלו ע"י הגרמנים מתושביהם היהודיים ושוכנו בהם כ 70 בעלי מקצוע שהגרמנים היו צריכים. הגטו חוסל כאמור עד 10 בינואר 1943, רוב השוהים בו נרצחו בבילגוראיי והבודדים שנותרו נשלחו למיידנק.

ליצירת קשר

רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03- 6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il
פקס: 03-5718129

ארגון יוצאי בילגוראיי בישראל
Bilgoraj Jewish survivors Organization - Israel
www.bil-is.com

~ 5 ~

תמונות מהאזכרה בבילגוראיי.

foto: artur bara

ילדי בילגוראיי

foto: artur bara

בתוך בית העלמין בבילגוראיי.

ליצירת קשר

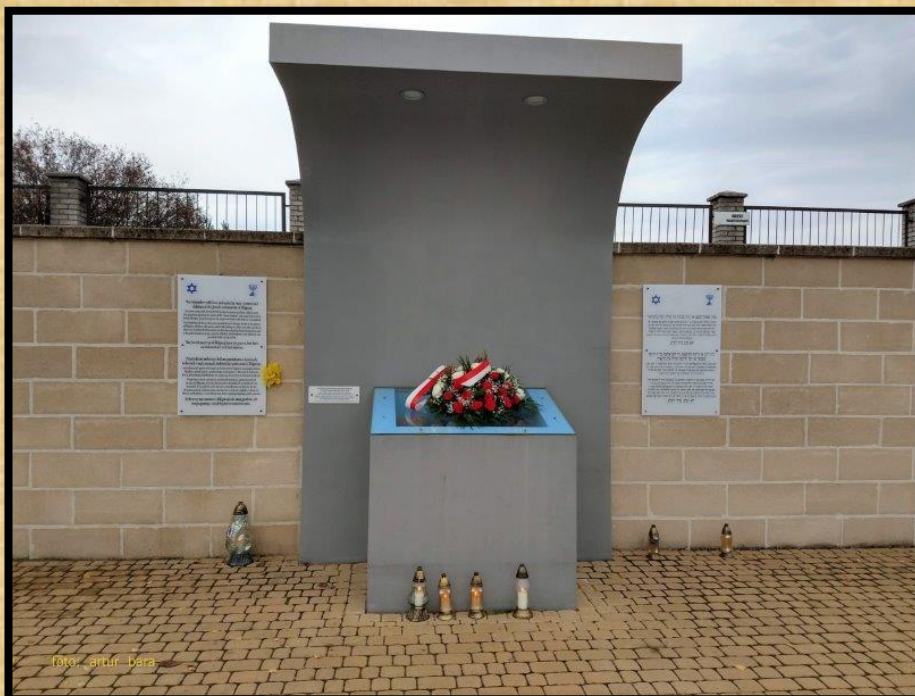
רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03- 6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il
פקס: 03-5718129

~ 6 ~

ילדי בית הספר בטקס האזכרה

ליצירת קשר

רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03- 6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il
פקס: 03-5718129

ארגון יוצאי בילגוראיי בישראל
Bilgoraj Jewish survivors Organization - Israel
www.bil-is.com

~7~

foto: artur bara

ראש העיר יאנוש רוסלאן אל מול כתבים מקומיים ובמהלך הטקס.

ליצירת קשר

רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03-6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il
פקס: 03-5718129

~ 8 ~

לצד משמר כבוד ארתור בארה מחזיק את המיקרופון לפיוטר פלור [היסטוריון שהצטרף לארגון בשביס]

כדי להבין את שהתחולל בבילגוראיי ב 02.11.1942 הנה מה שמספר ישראל גייסט בעדותו.

[המקור לקוח מ"חורבן בילגוראיי" ותורגם על ידי לעברית – ישראל בר-און]

ה 2 בנובמבר 1942, לפנות בוקר, נשמעו הדי יריות מכל עברי העיירה. יצאתי בבהלה מהבית ורצתי במורד רחוב השלושה במאי, לכל אורכו עד שהגעתי ל'קולייקה' [הרכבת הצרה] ושם הסתתרתי בתוך ערמת עצים שהייתה מונחת וצפתה להעמסה. לאחר שעה קלה גילו אותי פועלים פולנים נוצרים שאיימו שהם הולכים לקרוא לגרמנים, יצאתי משם בריצה אל השדות, ראיתי לפניי ערמת תבואה גבוהה וצללתי לתוכה, שם מצאתי את שני ילדיו של מרדכי שרפמן מבוהלים ופוחזים עד אימה שהסתתרו שם. הבנתי שאיני יכול להשאר שם כי זה היה בשטח פתוח.

כל העת לא פסק נפץ היריות, יצאתי מתוך הערמה הגעתי לצריף שנבנה לא מכבר, פרצתי את חלונו והסתתרתי בו עד שהחשיך, כל אותו הזמן נשמעו היריות בגבי, הרוצחים הגרמניים ככלבים פראיים, ניהלו מסע צייד רצחני אחר יהודי העיירה. יצאתי מהצריף והלכתי אל גויה שהכרתי פלובה היה שמה. והיא סיפרה לי שהרוצחים הגרמנים עברו מבית לבית וירו, הם דחקו ביהודים שעדיין נשארו בחיים והוליכו אותם כפי שנוהגים עדר לנקודת ריכוז שהייתה בשטח הפתוח של חצרו של בירך הירשמן. ומשם הובילו אותם אל הקסרקטינים שהוקמו על בית הקברות הישן ליד לייזר מיצנר.

ליצירת קשר

רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03- 6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il
פקס: 03-5718129

~ 9 ~

במהלך הובלת היהודים לבית הקברות לו פסקו לזנוב בהם ביריות, העיירה כולה הייתה מלאה בגופות ובתעלות שלצידי הדרך זרם הדם כמו בבית שחיטה.

משום שלא נפרדתי מהוריי החלטתי להתייצב בעצמי בהחלטה שאשר יקרה עם כולם יקרה גם אותי. כשהגעתי לקסרקטין עצר אותי שומר גרמני. לשאלה היכן הייתי כל היום עניתי: בעבודה. הוא לא האמין לי אך למרות הכל הכניס אותי פנימה.

בכניסתי לקסרקטין פגשתי שם בין היתר את אמי ואחותי, את שלום רופר, יוסף מוינעס, יונה רופר, אשתו וילדיו, אייזיק שפער, וולף בנדלר, אפרים צמרינג ומשפחתו, ואנשים נוספים. אמי סיפרה לי שהם ירו באבי עוד באותו היום ועוד רבים אחרים נרצחו בדרך, היא הצטערה שהתייצבתי במקום לברוח. דבריה הביאוני לכלל החלטה שאני חייב להשתחרר מציפורני הגרמנים ולברוח על נפשי, אבל בינתיים הציק לי הרעב והצמא עד בלי די.

ביום שלאחר מכן, ב 3 בנובמבר, אחר הצהריים, הוצבו על הקסרקטינים אנשי משמר ליטאים. אותם אוקראינים היו לבושים במדים שחורים, מעוטרים בסמלים גרמניים. הם היו משתפי הפעולה של הגרמנים בהשמדת היהודים.

גרשו אותנו מתוך הקסרקטינים שליד הרפת של שלמה ישראל והעמידו אותנו בשורות. ומכאן יצא מסע המוות של שארית יהודי בילגוראיי שהובלו רגלית לרכבת שבזורז'יניץ הסמוכה. לאורך כל הדרך ירו בנו הליטאים, ואנו נפלנו בזה אחר זה. בין הנופלים הייתה גם אמי שהוציאה את נשמתה ברחוב טרנוגרוד.

הצמא הציק קשות לצועדים והם ניסו לבקש משומריהם האוקראינים מעט מים, אפילו שילמו להם בעבור מעט מים, השומרים נטלו את הכסף וירו במבקשים באומרים: "הן בין כך וכך נירה בכם עד האחרון שבכם, לא חבל על המים?"

אני הולך בדבוקה אחת עם וולף בנדלר ואייזיק שפער, משום שהחלטנו לנצל את ההזדמנות הראשונה כדי לברוח. אבל עד מהרה הבנו שבריחה הינה בגדר הבלתי אפשרי, וזאת בשל היות הדרך רחוקה מהיער וכן משום שכל ניסיון לצאת מן השורות נגמר בעוד גויה המוטלת על הדרך כתוצאה מיריית רובה של מי מהאוקראינים שליוו אותנו. בדרך כשלו אנשים מאפיסת כוחות, ביניהם היו שלום רופר ויוסף מוינעס. הרמתי אותם על גבי וסחבתי אותם בשארית כוחותיי עד כמה רחוק שיכולתי.

לפנות ערב כשכבר היינו קרובים לזורז'יניץ הפסיקו הליטאים לצלוף בנו, וכשנקלעו למקום מספר עגלות של כפריים, העלו את הציבור עליהן כדי שיגיעו ליעודם בשעה הנכונה. כשהתקרבו עוד יותר לזורז'יניץ שרתה כבר מסביב אפילה מלאה. בהתקרבונו לצומת דרכים, בחסות החושך יצאתי לאט ובזהירות מן הקבוצה ופניתי שמאלה לדרך צדדית.

ליצירת קשר

רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03-6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il
פקס: 03-5718129

~ 10 ~

אחרי כמאה מטר הבחנתי בחושך באישה שהולכת עם ילד. חשבתי לעקוף אותה ואז הבחנתי זאת אינה אחרת מאשר בת דודתי גיטל גולדברג ואחיה הקטן יששכר-בער, היא הייתה פצועה מכדור רובה שפגע בה. הלכנו מבלי לדעת לאן, רעבים וקופאים מקור, הגענו לשדה ואמצעו הייתה ערימה של שחת. נכנסנו לתוכה ונפלה עלינו תרדמה עמוקה.

כשהתעוררנו היה כבר יום, ראינו שאנו נמצאים בכפר, יצאנו מתוך ערימת השחת, לא הספקנו לעשות יותר מצעדים ספורים כששני איכרים תפסו אותנו, הם גזלו מאתנו את הפרוטות האחרונות שהיו בכיסינו, קשרו אותנו בחבל האחד לשני, לא עזרו תחנונינו, בכי ובקשות, הם צחקו והובילו אותנו ל'תפיסה' הכפרית. אחר הצהריים הם הביאו אותנו לרכבת ומסרו אותנו לידיהם של השומרים הגרמנים. הללו פתחו את שער המכלאה של נקודת האיסוף, ותוך כדי שחלקו לנו מכות קשות זרקו אותנו פנימה, אל תוך קבוצת המגורשים, וטרקו את השער מאחורינו. בנקודת האיסוף פגשנו את אחותי הצעירה גיטל ואת אחי הצעיר ביותר אברהם-משה. בת דודתי חיה גולדברג סיפרה לי שגם הם ברחו אתמול, שוטטו כל הלילה ביער וגם אותם תפסו אכרים מבני המקום והביאו אותם למקום האיסוף. בין הבורחים הייתה גם חנה ברלינרמן [בתם של קופל של ביילה-גיטלס], גם היא הובאה בידי האיכרים למקום האיסוף ומיד עם הגיעה נורתה למוות בידי הגרמנים.

בנקודת האיסוף שליד הרכבת כנסו הגרמנים כמה אלפי אנשים, היו שם בילגוראיים, אנשים מטרנוגורוד, פרמפול, גוריי, קרשב ומקומות נוספים. האנשים שכבו על החולות, פצועים, חלקם באבדן ההכרה, ומעונים מרעב ומכפור.

יום רביעי 4 בנובמבר 1942 אחר הצהריים. קרונות משא ריקים מובאים למסילה והעמסת האנשים מתחילה. לאורח הקרון עומדים רוצחים גרמנים ומקלות בידיהם ובזמן שהמגורשים רצים אל תוך הקרון הם מכים אותם במקלות עד זוב דם, כל אחד סופג את מנת המכות שלו, אין מי שנפקד מכך. כשהקרון כבר עמוס יותר משיעור הקיבולת שלו, הוא ננעל מבחוץ ומתחילים להעמיס את הקרון השני וחוזר חלילה.

אני הוכנסתי בקרון שעל רצפתו התגוללו ילדים, חלקם מתים וחלקם גוססים, הרוצחים דחסו אל תוך הקרון כל כך הרבה אנשים עד שעמדו על גופות הילדים. עמדנו זמן רב כלואים בקרונות שבתוך התחנה, הצמא הציק לנו עד כדי שיגעון, הדלתות של הקרון נפתחו פתאום בידי השומרים האוקראינים והם דרשו כסף בתמורה למים, אנשים קרעו מעצמם כל מה שנתר להם ונתנו בידי האוקראינים. בתחילה הם אמנם הביאו מים, אחר כך כבר לא טרחו להביא תמורה בגין מה שלקחו: "בבלז'י תקבלו כבר מים" אמרו. בין האנשים היה גם פנחס צימרינג ששמר את כספו כל העת וכדי לא לתת אותו לליטאים דחף את כספו בתוך גומחה בקרון. בעמדי בתוך הקרון המוגף היו אתי עוד גברים והעלינו השערה שבסוף יפרידו מתוכינו את הצעירים והחזקים וישלחו אותם לעבודה במפעלים גרמנים. בעוד אנו חושבים על כך נפתחה שוב הדלת ונשמעה הפקודה: "כל הגברים החוצה", האנשים התעוררו כמו מעלפון, הרהור חלף במוחם: "אולי באה לנו הישועה..." אבל מכות הרוצחים הגרמנים החזירו אותנו מייד אל קרקע המציאות, הללו עמדו לאורך הקרונות שעליהם כתובה הייתה המילה "בלז'י", הם דחסו אותנו לקרונות אחרים, הפעם בין בוגרים ומבוגרים בלבד והגיפו את דלתות הקרון מחדש יהודים מבילגוראיי. ביניהם יוסף שמירר, משה טויטמן, אייזיק שפער, וולף בנדלר ואחרים. כאן החלטנו לקפוץ מהרכבת.

ליצירת קשר

רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03-6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il
פקס: 03-5718129

~ 11 ~

יד ושם - יום עיון במוזיאון ארץ ישראל תל אביב 26/11/19. ילדים בדרך הביתה

דמי כניסה 70 ₪ להזמנת מקומות 054-4407111 פרטים במודעה המצורפת.

פורום ארגוני החזרה לחיים של שורדי השואה

דורות הרמפוך - נושאי מורשת השואה והגבורה
 Next Generation of Holocaust & Heroism Legacy - Israel

מחנה עמנות
 הגדרת מורשת
 תוכנית חינוך לילדים

יד ושם
 רשות הורשאות לשואה ולגבורה

**הכנס השנתי לציון החזרה לחיים של שורדי השואה,
 לרגל יום כ"ט בנובמבר**

בנושא:

ילדים בדרך הביתה

שיתקים

יום ג', כ"ח בחשוון תש"ף | 26 בנובמבר 2019
אודיטוריום קלצ'קין, מוזיאון ארץ ישראל, תל אביב

תכנית הכנס:

	09:00 התכנסות וכיבוד קל - בלובי האולם
	10:00 מושב פתיחה "עם ישראל חי" (סרט קצר) דברי ברכה: בילי לטאדו, יו"ר עמותת דורות ההמשך, נושאי מורשת השואה והגבורה ד"ר מירי נהרי, יו"ר עמותת מורשת הבריחה עינבל קיית-בן דב, מנהלת אגף הנצחה וקשרי קהילה, יד ושם
	11:40 מושב ראשון: תנועת הבריחה ומחנות העקורים "יש מי שרוצה שאני אחיה" - בתי הילדים לילדי שארית הפליטה והשיבה לחיק הילדות - רות הזנשטרם מערכת החינוך הפורמלי במחנות העקורים - ד"ר עדה שיין סיפור של ילדה במחנה העקורים ברגן בלזן (עדות אישית) - טובה וקס "בדרך הביתה חוצים את האלפים" (סרט קצר) "היו שם מדריכים" - ניבה אשכנזי
	13:10 הפסקה וכיבוד קל
	13:50 מושב שני: העפלה המוסד לעלייה ב' - נורית אשכנזי על ילדים ותיעוד: מקורות בני הזמן לבריחה ולהעפלה - נעמה גליל, יד ושם ילדים בקפריסין: סיפור ניצולי הספינה "רפיח" ששקעה ליד האי סירניה (עדות אישית) - הרב אברהם מושקוביץ "עם ילד האלף" (מקאמה על הולדת הילד ה-1000 בקפריסין) - יפה זהבי חוויותיו של ילד על האקסודוס (עדות אישית) - אריה איתמר "אז והיום" (סרט קצר)
	15:45 סיום משוער לאחר סיום הכנס ניתן להישאר לצפייה בסרט "השיבה הביתה" (50 דקות)

הנחיה: ד"ר מרגלית גנור, חברת הוועד המנהל, עמותת דורות ההמשך
 שירה: הזמרת שולי נתן | מקהלת כפר סבא בניצוח מנשה לברן | פסנתר: אורית דוקלר

מחיר ההשתתפות 70 ₪
 ההרשמה דרך האתר המאובטח של עמותת דורות ההמשך
 יש לחוץ על הקישור להלן ולחפש את הריבוע עליו כתוב "ילדים בדרך הביתה" ולהמשיך בתהליך

נשמח לראותכם עמנו

לפרטים נוספים ולסייע בהרשמה, במידת הצורך, נא לפנות לרפי שפירא, מזכיר עמותת דורות ההמשך,
 בדוא"ל amuta@dorot-hemshech.org.il בטלפון: 054-4407111
מהרו להירשם

ליצירת קשר

רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03-6967589 rivka783@zahav.net.il
 ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il
 פקס: 03-5718129

~ 12 ~

יום עיון באוניברסיטת בר אילן 20/11/19. חומר ורוח על התרבות החסידית בפולין.

ראו פרטים בתמונת המודעה. Spirit and matter- image of hasidic culture in Poland

Bar-Ilan University

Photograph: Agnieszka Traczewska

THE POLISH INSTITUTE
POLISH INSTITUTE

Department of Jewish Art
The Leiber Center for Jewish Art Exhibition

The Rabbi Levi Yitshak of Berdichev
Chair of Hasidic Studies

Spirit and Matter: Images of Hasidic Culture in Poland

International Conference and Exhibition "Bracha - A Blessing: Back to Polish Shtetls"

Wednesday, November 20, 2019 | 22 Heshvan 5780

Beck Auditorium, Building 410, ground floor, room No. 70

10:00-10:45 **Greetings** [Leiber Gallery]
Mrs. Joanna Hofman, Director, The Polish Institute in Tel Aviv
Prof. Ilia Rodov, Head of the Department of Jewish Art, Bar-Ilan University

11:00-13:00
First Session: Polish Hasidism: Then and Now
Chair: Prof. Zvi Mark
Prof. Marcin Wodzinski, University of Wrocław, *Spirit, Matter, and Numbers: Quantitative Perspective on Hasidism*
Mgr. Magdalena Zatorska, Warsaw University, *Local Responses to the Recent Development of Hasidic Pilgrimages to Poland and Ukraine*
Dr. Uriel Gellman, Bar-Ilan University, *Gravitation to Holy Graves: The Practise of Prostration in Hasidism*

13:00-14:00 **Lunch**

14:00-15:30
Second Session: Polish Hasidism: Material and Visual
Chair: Prof. Moshe Rosman
Prof. Maya Balakirsky Katz, Bar-Ilan University, *Hasidic Holocaust Memory and Photography*
Dr. Michal Galas, Jagiellonian University, *Exhibitions on Hasidism in Poland in 2005-2019. What We Can Learn From?*
Dr. Batsheva Ida Goldman, Tel Aviv Museum of Art, *Images of Hasids in 19th Century Ritual Art*

16:00-17:30 **Keynote**
Prof. Rachel Elior, Hebrew University, *On Being and Nothingness in the Life of Polish Hasids*

17:45-18:30 **Opening of the Exhibition and Gallery Talk** [Leiber Gallery]
Ms. Agnieszka Traczewska, Photography Exhibition "Bracha - A Blessing: Back to Polish Shtetls"

Organizers: Dr. Zvi Orgad, Prof. Ilia Rodov (Bar-Ilan University), Mrs. Julia Mackiewicz-Saban (The Polish Institute in Tel Aviv).
Academic Board: Prof. Zvi Mark, Prof. Ilia Rodov (Bar-Ilan University), Prof. Marcin Wodzinski (University of Wrocław).

f t in @

biu.ac.il | info@barilan.org.il

ליצירת קשר

רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03-6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il
פקס: 03-5718129

~ 13 ~

מוזיאון בית התפוצות, תל אביב. מרתה כהן- איך הפכתי במקרה למרגלת 21/11/19.

הקרנת סרט תיעודי מרתק לרכישת כרטיסים 03-7457808

דוקאביב

קולנוע doc aviv

ברמת אביב

במוזיאון העם היהודי בבית התפוצות

ימי חמישי, פעם בשבועיים

מרתה כהן - איך הפכתי במקרה למרגלת
גרמניה, צרפת 2019, 86 דקות, צרפתי ואנגלית, כתוביות בעברית

הקרנה תתקיים ביום ה', 21.11.19 בשעה 19:00

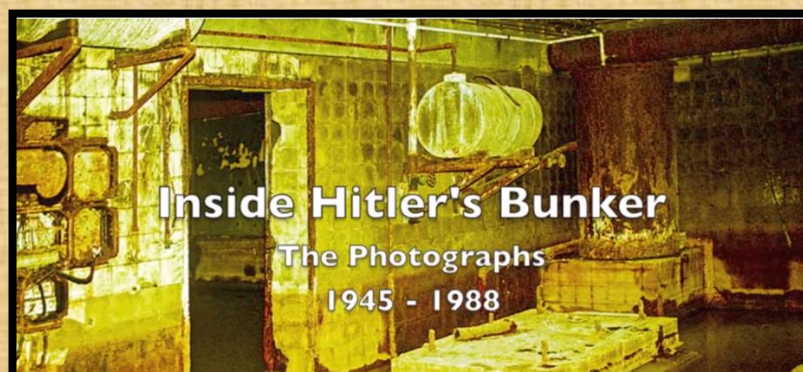
הסרט התיעודי המרתק מביא סיפור שטרם סופר מדפיה החשוכים של מלחמת העולם השנייה - סיפורה של מרתה כהן, שנודעה בכינוי שישניט ('עושת צרות'). לאחר שישים שנות שתיקה חולקת האישה קטנת הקומה את סיפורה ומתארת כיצד, כנגד כל הסיכויים, היא לחמה בנאצים כמרגלת.

מחיר רגיל: 40 ש"ח / מחיר לאזרח ותיק: 35 ש"ח
כניסה חופשית לתערוכות המוזיאון החל מהשעה 18:00

ניתן לרכש כרטיסים באתר בית התפוצות www.bh.org.il
או בטל': 03-7457808 או במייל: tours@bh.org.il

תמונות מתוך הבונקר של אדולף היטלר

בברכה

רבקה ניב וישראל בר-און

ליצירת קשר

רבקה ניב רחוב דוד המלך 19 ת"א טלפון: 03-6967589 rivka783@zahav.net.il
ישראל בר-און רחוב יוסף צבי 21 רמת-גן טלפון: 03-5718244 baron-i@zahav.net.il
פקס: 03-5718129